

फर्ग्युसन महाविद्यालय,
मराठी विभाग
स्वायत्त एम. ए. भाग 2 : मराठी अभ्यासक्रम

उद्दिष्ट :-

एम. ए. मराठीसाठी महाविद्यालयात येणारा विद्यार्थी हा कला , मानव्य, विज्ञान आणि वाणिज्य या शाखेतून येणारा आहे. त्याला मराठी इतिहासाचा परिचय करून देणे , भाषिक कौशल्ये आणि त्याचे उपयोजन यांची स्थूल ओळख करून देणे गरजेचे असते . मराठीचा भाषिक अभ्यास कसा करावा तसेच अनुवाद कौशल्ये व तौलनिक साहित्यसमीक्षा यांची विस्तृत चर्चा होणे आवश्यक आहे.

मराठी साहित्यातील विविध प्रवाहांची , चळवळीची माहिती घेऊन त्याआधारे मराठी साहित्यामधील परिवर्तन स्पष्ट करणे , त्या प्रवाहांच्या उदय , विकास आणि त्यातील परिवर्तनाची कारणमीमांसा करता येईल . मराठी भाषा, इतिहास समाज आणि संस्कृती यांचा सांस्कृतिक दृष्टीकोनातून अभ्यास केल्याशिवाय साहित्याचा अभ्यास पूर्ण होणार नाही हे लक्षात घेऊन पहिल्या वर्षीच्या अभ्यासक्रमाची रचना केली आहे.

भाषाकौशल्ये आणि त्याची सामाजिक उपयोगिता लक्षात घेऊन मुद्रण , संपादन, संहितालेखन, भाषांतर, विद्यार्थ्यांच्या लेखन आणि अभिव्यक्ती गुणांना संधी उपलब्ध करून देणे , माध्यमविषयक भान निर्माण करणे , जनसंपर्काची कौशल्ये व विविध क्षेत्रांशी संबंधित साहित्याचा अभ्यास करणे अपेक्षित आहे . निर्मिती, कलास्वाद आणि प्रसार ही सांस्कृतिक क्षेत्राशी संबंधित प्रक्रिया स्पष्ट करणे त्याद्वारे वाङ्मयीन मूल्यमापनाची समज वृद्धिंगत करणे गरजेचे आहे.

मराठी एम. ए. द्वितीय वर्ष अभ्यासक्रम

अभ्यासपत्रिकांची नावे

१. वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास : कथा आणि कादंबरी
२. मराठी साहित्य समीक्षा व मराठी साहित्य संशोधन

पर्यायी अभ्यासक्रम

३. विशेष लेखकाचा अभ्यास : (मध्ययुगीन) : संत तुकाराम
४. विशेष लेखकाचा अभ्यास : आधुनिक : नाटककार महेश एलकुंचवार
पर्यायी अभ्यासक्रम
५. लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य
६. साहित्य सर्जन आणि उपयोजन

वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास : कथा आणि कादंबरी

Course Code MAR4301

सत्र तिसरे :(चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

घटक: १ कथा	संकल्पना आणि स्वरूप कथा या वाङ्मयप्रकाराचा उद्गम आणि विकास (भारतीय परंपरा) कथेचे घटक : कथानक : कथानकाचे प्रकार व्यक्तिचित्रण : व्यक्तिचित्रणाचे प्रकार निवेदन : निवेदनाचे प्रकार कथेचे विविध प्रकार : परिचय (भाषांतरित कथा , ऐतिहासिक कथा , लघुकथा, नवकथा, दीर्घकथा, मनोविश्लेषणपर कथा, अस्तित्ववादी कथा इ.)	१५ तास
घटक: २	मराठी कथेची वाटचाल स्वातंत्र्यपूर्व मराठी कथा, (१८१८ ते १९४५ स्थूल परिचय) स्वातंत्र्योत्तर मराठी कथा, (१९४५ ते १९६० स्थूल परिचय) साठोत्तरी साहित्यप्रवाह : ग्रामीण कथा, दलित कथा, स्त्रीवादी कथा इ. (प्रवाहांचा स्थूल परिचय)	१५ तास
घटक: ३	कथासंग्रह : डोहकाळिमा : (संपादक) म. द. हातकणंगलेकर डोहकाळिमा निवडक कथासंग्रहातील कथेचे आशयाच्या अंगाने मूल्यमापन. (कथेतील अनुभवविश्व, कथेतील जीवनदृष्टी, पात्रचित्रण, वातावरणनिर्मिती,)	१५ तास
घटक: ४	कथासंग्रह : डोहकाळिमा : (संपादक) म. द. हातकणंगलेकर डोहकाळिमा निवडक कथासंग्रहातील कथेचे रूपबंधाच्या अंगाने मूल्यमापन. (कथेचा रूपबंध, निवेदनशैली, प्रतिमाविश्व, प्रायोगिकता, भाषाशैली इ.)	१५ तास

वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी

Course Code MAR4401

सत्र चौथे : (चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

घटक: १.	कादंबरी : संकल्पना आणि स्वरूप : व्याख्या, कादंबरीचे घटक : कथानक, पात्रचित्रण, घटनाप्रसंग, कादंबरीचे रूपविशेष.	१५ तास
घटक: २.	कादंबरीचे प्रकार: (ऐतिहासिक कादंबरी, पौराणिक कादंबरी, सामाजिक कादंबरी, राजकीय कादंबरी, मनोविश्लेषणात्मक व संज्ञाप्रवाही कादंबरीइ.) मराठी कादंबरीची वाटचाल : स्वातंत्र्यपूर्व मराठी कादंबरी, (१८१८ ते १९४५ स्थूल परिचय) स्वातंत्र्योत्तर मराठी कादंबरी, (१९४५ ते १९६० स्थूल परिचय) साठोत्तरी साहित्यप्रवाह : दलित कादंबरी, ग्रामीण कादंबरी, स्त्रीवादी कादंबरी इ. (प्रवाहांचा स्थूल परिचय)	१५ तास
घटक: ३.	कादंबरी संहितेचा अभ्यास : इंधन : हमीद दलवाई इंधन कादंबरीचे आशयाच्या अंगाने मूल्यमापन. (कादंबरीतील अनुभवविश्व, जीवनदृष्टी, पात्रचित्रण, वातावरणनिर्मिती इ.)	१५ तास
घटक: ४.	कादंबरी संहितेचा अभ्यास : इंधन : हमीद दलवाई इंधन कादंबरीचे रूपबंधाच्या अंगाने मूल्यमापन. कादंबरीचा रूपबंध, निवेदनशैली, भाषाशैली इ	१५ तास

संदर्भग्रंथ

१. मराठी कथा उद्गम आणि विकास, इंदुमती शेवडे,
२. साहित्य अध्यापन आणि प्रकार, (वा. ल. कुलकर्णी गौरवग्रंथ)
३. मराठी कथेची स्थिती गती, अंजली सोमण,
४. संज्ञा संकल्पना कोश, (वसंत आबाजी उहाके आणि इतर)
५. वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश, विजया राजाध्यक्ष.
६. चंद्रकांत बांदिवडेकर, मराठी कादंबरीचा इतिहास,
७. चंद्रकांत बांदिवडेकर, मराठी कादंबरी चिंता आणि चिंतन
८. देशपांडे कुसुमावती, मारही कादंबरीचे पहिले शतक,
९. मराठी कादंबरीचा इतिहास, ना. वा. गोडबोले,
१०. मराठी साहित्य प्रेरणा आणि स्वरूप संपादक : गो. मा. पवार
११. सहा कथाकार, भालचंद्र फडके.
१२. वाङ्मयीन अध्यापन, (संपादक : द. दि. पुंडे आणि वा. पु. गिंडे)

मराठी साहित्य समीक्षा

सत्र तिसरे : (चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

Course Code : MAR4302

मराठी साहित्य समीक्षा

घटक: १	मराठी समीक्षेची संकल्पना : समीक्षा संकल्पना आणि स्वरूप, समीक्षेची वैशिष्ट्ये , आ. समीक्षेचे प्रयोजन इ. समीक्षेतील साहित्याचे आकलन, आस्वाद-मूल्यमापन यांचे स्थान व कार्य	१५ तास
घटक: २	आदर्श समीक्षकाची साधना आणि समीक्षकाने पाळावयाची पथ्ये : अ. आदर्श समीक्षकाचे गुण : रसिकता, प्रज्ञा, तुलनात्मकता, चिकित्सकता, मूल्यविवेक, विश्लेषकता, व्युत्पन्नता, तुलनाक्षमता, भाषिक तयारी इ. आ. समीक्षकाने पाळावयाची पथ्ये : १. समीक्षाविषयाचे अवधान व तारतम्य २. व्यक्तीनिष्ठता व वस्तुनिष्ठता यांचे तारतम्य ३. वाङ्मयीन मूल्ये व जीवनमूल्ये यांचा परस्परसंबंध आणि त्यांच्या वापराबाबत करावयाचा विवेक	१५ तास
घटक: ३	मराठी समीक्षेच्या पद्धती : १. रूपवादी समीक्षा २. चरित्रात्मक समीक्षा ३. मानशास्त्रीय समीक्षा ४. आदिबंधात्मक समीक्षा ५. ऐतिहासिक समीक्षा ६. समाजशास्त्रीय समीक्षा ७. मार्क्सवादी समीक्षा ८. आस्वादक समीक्षा	१५ तास
घटक: ४	मराठी समीक्षेची वाटचाल स्वातंत्र्यपूर्व मराठी समीक्षा अ. स्वातंत्र्योत्तर मराठी समीक्षा	१५ तास

मराठी साहित्य संशोधन

सत्र चौथे : (चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

Course Code :MAR4402

मराठी साहित्य संशोधन

घटक: १	मराठी साहित्य संशोधन : संकल्पना व स्वरूप १. संशोधन : संकल्पना, प्रेरणा, प्रयोजने २. संशोधकाचे गुण वैशिष्ट्ये ३. संशोधन प्रक्रियेतील टप्पे. ४. संशोधनाची साधने	१५ तास
घटक: २	वाङ्मयीन संशोधनाची अभ्यासक्षेत्रे १. साहित्यकृती निष्ठ संशोधन २. वाङ्मयप्रकारनिष्ठ संशोधन ३. लेखकाचा अभ्यास ४. कालखंडाचा अभ्यास ५. भाषिक संशोधन ६. लोकसाहित्यविषयक संशोधन ७. तौलनिक साहित्याभ्यास ८. वाङ्मयेतिहासासंबंधी संशोधन ९. संहिता संपादन आणि विश्लेषण	१५ तास
घटक: ३	आंतरविद्याक्षेत्रीय संशोधन १. साहित्य आणि तत्त्वज्ञान २. साहित्य आणि समाजशास्त्र ३. साहित्य आणि मानसशास्त्र ४. साहित्य आणि संस्कृती ५. साहित्य आणि सौंदर्यशास्त्र ६. साहित्य आणि इतिहास ७. साहित्य आणि राज्यशास्त्र ८. साहित्य आणि अर्थशास्त्र	१५ तास
घटक: ४	मराठीतील संशोधन परंपरा	१५ तास

	१. लोकसाहित्य संशोधन २. भाषाविषयक संशोधन ३. मध्ययुगीन संशोधन ४. मराठीचे पाश्यात्य संशोधक	
--	---	--

संदर्भ ग्रंथ :

१. पाटील गंगाधर, समीक्षेची नवी रूपे,
२. क्षीरसागर श्री. के., टीकाविवेक,
३. कुलकर्णी, गो. म., नवसमीक्षा – काही विचारप्रवाह,
४. पाटील म. सु., आदिबंधात्मक समीक्षा,
५. कुलकर्णी अ. वा., मानसशास्त्रीय समीक्षा,
६. कुलकर्णी, गो. म., मराठी समीक्षेची वाटचाल,
७. कुलकर्णी वा. ल., साहित्य : स्वरूप आणि समीक्षा,
८. बेडेकर दि. के., साहित्य : स्वरूप आणि समीक्षा
९. पाध्ये दिगंबर, साहित्य : समाज आणि संस्कृती,
१०. धोंगडे अश्विनी, स्त्रीवादी समीक्षा : स्वरूप आणि उपयोजन,
११. शिरवाडकर के. रं., मार्क्सवादी साहित्यविचार,
१२. जाधव मनोहर (संपा), समीक्षेतील नव्या संकल्पना,
१३. साने ह. श्री., साहित्य आणि सामाजिक शास्त्रे,
१४. संत दु.का., साहित्य आणि संस्कृती,
१५. आगळे सिद्धार्थ, मराठीतील रूपवादी समीक्षा,

पर्यायी अभ्यासक्रम

विशेष लेखकाचा अभ्यास : (मध्ययुगीन) : संत तुकाराम /

विशेष लेखकाचा अभ्यास : आधुनिक : नाटककार महेश एलकुंचवार

उद्दिष्टे :

१. एखाद्या लेखकाचे वाङ्मयीन आकलन, लेखकाच्या व्यक्तिमत्त्वाची जडणघडण, सांस्कृतिक आणि वाङ्मयीन निर्मिती यांचे स्वरूप आणि प्रेरणा समाजावून घेणे.
२. लेखकाचा काल व त्याची साहित्यनिर्मिती यांतील संबंधांचा शोध आणि त्याद्वारे लेखनातील कालतत्त्व आणि चिरंतनत्व यांचा मागोवा घेणे.
३. साहित्यनिर्मितीचा क्रम लक्षात घेऊन लेखकाच्या लेखनातील परिवर्तनाचा विचार, साहित्यनिर्मितीतील वैविध्य, त्यातील लेखकाचे स्थान, लेखकाची जीवननिष्ठा, त्यांचे साहित्यनिर्मितीवरील परिणाम, मराठी साहित्यातील लेखकाचे योगदान, आणि त्याच्या साहित्यकृतीचे वाङ्मयीन आकलन करणे
४. विविध साहित्यकृतीतून लेखकाचे योगदान आणि त्याचे तौलनिक आकलन करणे.

विशेष लेखकाचा अभ्यास : (मध्ययुगीन) : संत तुकाराम (भाग – १)

सत्र तिसरे (चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

Course Code: MAR4303

घटक१.	अ) मध्ययुगीन कालखंड : सामाजिक, सांस्कृतिक आणि धार्मिक पर्यावरण आ) वारकरी संप्रदायाचे स्वरूप	१५ तास
घटक२.	संत तुकाराम यांचे चरित्र - आत्मपर आणि संतचरित्रपर अभंग	१५ तास
घटक३.	साधकावस्था आणि सिद्धावस्था	१५ तास
घटक४.	नाममाहात्म्यपर, विडुलवर्णनपर, जीवनचिंतनपर, मनोबोधपर, इत्यादी अभंग	१५ तास

विशेष लेखकाचा अभ्यास : (मध्ययुगीन) : संत तुकाराम (भाग – २)

सत्र चौथे (चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

Course Code : MAR4403

घटक१.	तुकारामगाथा : छंदाची निवड	१५ तास
घटक२ .	काव्यदृष्टी आणि भाषाशैली	१५ तास
घटक३.	लोकतत्त्वे आणि लोकमाध्यमे	१५ तास
घटक४.	तुका झालासे कळस – मराठी वाङ्मयातील संत तुकारामांचे स्थान	१५ तास

संदर्भ ग्रंथ :

१. तुकाराम गाथा, (शासकीय प्रत)
२. सार्थ तुकाराम गाथा, किसान महाराज साखरे
३. सार्थ तुकाराम गाथा, प्र. न. जोशी.
४. तुकाराम चरित्र, ल. रा. पांगारकर,
५. संत तुकाराम, भालचंद्र नेमाडे. (भाषांतर
६. समग्र तुकाराम दर्शन, किशोर सानप.
७. तुकाराम दर्शन, सदानंद मोरे,
८. पुन्हा तुकाराम, दिलीप पुरुषोत्तम चित्रे,
९. तुकारामांच्या अभंगाची शैलीमीमांसा, दिलीप धोंगडे,
१०. आनंदाचा डोह, रा. ग. जाधव,
११. संत तुकाराम : अंतर्बाह्य संघर्षाची रूपे, म. सु. पाटील,
१२. साक्षात्कारी संत तुकाराम, शं.दा. पेंडसे,

विशेष लेखकाचा अभ्यास : आधुनिक : नाटककार महेश एलकुंचवार (भाग – १)

सत्र तिसरे : (चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

Course Code : MAR4304

घटक १.	लेखकनिष्ठ अभ्यासाचे स्वरूप : लौकिक चरित्र : वाङ्मयीन चरित्र : एकांकिका : सुलतान, झुंबर, एका म्हाताऱ्याचा खून, एक ओसाड गाव आणि होळी	१५ तास
घटक २.	ललित लेखसंग्रह : मौनराग	१५ तास
घटक ३.	नाटक : गार्बो, वासनाकांड आणि पार्टी	१५ तास
घटक ४.	स्तंभलेख : पश्चिमप्रभा	१५ तास

विशेष लेखकाचा अभ्यास : आधुनिक : नाटककार महेश एलकुंचवार (भाग – २)

सत्र चौथे (चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

Course Code : MAR4404

घटक १.	दोन नाटके : आत्मकथा आणि प्रतिबिंब : आशय आणि अभिव्यक्तीचे मूल्यमापन	१५ तास
घटक २	नाट्यत्रयी भाग – १ वाडा चिरेबंदी : आशय आणि अभिव्यक्तीचे मूल्यमापन	१५ तास
घटक ३	नाट्यत्रयी भाग – २ मग्न तळ्याकाठी : आशय आणि अभिव्यक्तीचे मूल्यमापन	१५ तास
घटक ४	नाट्यत्रयी भाग – ३ युगांत : आशय आणि अभिव्यक्तीचे मूल्यमापन	१५ तास

संदर्भग्रंथ

१. भाषा व साहित्य संशोधन, खंड १, २, (संपादक) वसंत जोशी,
२. नाट्यकोश, वि. भा. देशपांडे.
३. साहित्य अध्यापन आणि प्रकार, (वा. ल. कुलकर्णी गौरव ग्रंथ, संपादक: श्री. पु. भागवत आणि इतर)
४. सुलतान आणि इतर एकांकिका, मौज प्रकाशन, मुंबई १९७०.
५. गार्बो, नीलकंठ प्रकाशन, पुणे सप्टे., १९७३
६. आत्मकथा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८९.
७. प्रतिबिंब, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८९.
८. वाडा चिरेबंदी, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७.
९. मग्न तळ्याकाठी, मौज प्रकाशन मुंबई, १९८७.
१०. युगांत, मौज प्रकाशन मुंबई, १९८७.
११. पश्चिमप्रभा, विजय प्रकाशन, सीताबर्डी, नागपूर, २०१०.
१२. नाटककार महेश एलकुंचवार, कमलेश,
१३. महेश एलकुंचवारांची नाट्यसृष्टी, संध्या अमृते, विजय प्रकाशन नागपूर.
१४. मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री, खंड २, ३, मकरंद साठे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.

लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे

सत्र तिसरे (चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

Course Code : MAR4305

घटक १.	<p>अ. लोकसाहित्याची संकल्पना : लोकसाहित्याची व्याख्या, उत्पत्तीविषयक विविध उपपत्ती, त्याआधारे लोकसाहित्याचा परिचय.</p> <p>आ. 'लोक' आणि 'साहित्य' या पदाचा परिचय, लोकसाहित्याचे प्रयोजन</p> <p>इ. लोकसाहित्याचे सामाजिक, राष्ट्रीय, सांस्कृतिक जीवनाशी असलेले अनुबंध.</p> <p>ई. लोकसाहित्याचे इतिहास, पुरातत्त्व, मानवंशशास्त्र, भाषाशास्त्र, मानसशास्त्र, धर्मशास्त्र, दैवतकथा शास्त्र, यांच्याशी असलेले अनुबंध. लोकजीवनप्रवाह आणि लोकसाहित्य अनुबंध.</p>	१५ तास
घटक २.	<p>अ. लोकसाहित्याचा अभ्यास : लोकसाहित्याचे जागतिक अभ्यासक्षेत्र / जागतिकीकरणातले लोकसाहित्याचे महत्त्व.</p> <p>आ. लोकसाहित्य अभ्यासाचे विविध संप्रदाय, लोकसाहित्याच्या अभ्यासाची वाटचाल.</p> <p>इ. लोकसाहित्य अभ्यासाची परंपरा: प्राचीन आणि आधुनिक.</p> <p>ई. लोकसाहित्य अध्ययनाची आवश्यकता : शास्त्र, कला, आणि साहित्य या संदर्भाने.</p>	१५ तास
घटक ३.	<p>अ. लोकसाहित्याच्या अभ्यासाची क्षेत्रे : लोकसाहित्य आणि लोकजीवनाची विविध क्षेत्रे, यातील अनुबंधाचे स्वरूप.</p> <p>आ. निसर्ग, तत्त्वज्ञान, मानवी जीवन, शास्त्रे, समाज, संस्कृती, धर्म, व्यवहार इ. लोकजीवनाची क्षेत्रे.</p>	१५ तास
घटक ४.	<p>अ. लोकसाहित्य व ग्रांथिक साहित्य संबंध :</p>	१५ तास

	<p>लोकसाहित्य : महाकाव्य, संतसाहित्य, अर्वाचीन साहित्य अनुबंध.</p> <p>आ. लोकसाहित्याचे सादरीकरण आणि लोकतत्त्व किंवा लोकबंध.</p> <p>इ. लोकसाहित्यातील लोकसमजुती, रूढी-परंपरा, विधी-विधाने, मंत्र-तंत्र, लोकभ्रम, लोककला, सामाजिक व भाषिक संकेत, दैवतकथा, लोककथा, गीते, वाक्प्रचार, म्हणी, कोडी उखाणे.</p> <p>ई. लोकसाहित्याचे प्रादेशिक, सामाजिक, सांस्कृतिक विशेष आणि आवर्तक कल्पनाबंध.</p>	
--	---	--

मराठी लोकसाहित्य

सत्र चौथे (चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

Course Code : MAR4405

घटक १.	<p>अ. मराठीतील लोकसाहित्याचे स्वरूप.</p> <p>आ. मराठीतील लोकसाहित्याचा आशय, भाषा, रचना, प्रदेश, प्रकार व कलात्मक सौंदर्य.</p> <p>इ. मराठी लोकगीते : प्रेरणा आणि स्वरूप : स्त्रीगीते, पुरुषगीते, साणोत्सावाची गाणी, विधीगीते, भलरी गीते, श्रमगीते, संस्कारगीते, बडबडगीते इ.</p> <p>ई. मराठी लोककथा : प्रेरणा, स्वरूप आणि उत्पत्ती : लोककथांचे प्रकार : दैवतकथा – उत्पत्तिकथा, व्रतकथा, अद्भुतकथा, परीकथा, दंतकथा, प्राणीकथा, हस्तकथा, मालाकथा कथाविशेषांचा विचार.</p>	१५ तास
घटक २.	<p>मराठी लोकसाहित्याचे कलात्मक सौंदर्य :</p> <p>अ. मराठी लोकसाहित्याच्या कलात्मक सौंदर्याच्या स्वरूप.</p> <p>आ. लोककला सादरीकरणाचा मराठी कला आणि साहित्याशी संबंध.</p> <p>इ. साहित्यसमीक्षेचा लोकसाहित्य शास्त्रीय दृष्टीकोन.</p> <p>ई. लोकसाहित्याच्या सादरीकरणामागील जाणिवा आणि अस्वघटा.</p>	१५ तास
घटक ३.	<p>मराठी लोकसाहित्याचे विविध कलाविष्कार</p> <p>अ. लोकनाट्य स्वरूप, परंपरा, विशेष.</p> <p>आ. लोकनाट्याचे (तमाशे) घटक : नांदी, नृत्य, लावणी, बतावणी, गण-गौळण, पोवाडा, वग इ.</p> <p>इ. कीर्तन, लळीत, गोंधळ व जागरण – परंपरा, स्वरूप प्रकार.</p> <p>ई. महाराष्ट्र लोकसंस्कृती उपासकाचे आविष्कार : वासुदेव, पिंगळा, चीत्रकथी, भूत्ये, गोंधळी, वाघे, मरिआई, नंदीबैलवाले, माकडवाले, दरवेशी, कोल्हाटी, मांग गारुडी इ.</p>	१५ तास

घटक ४.	<p>मराठी लोकसाहित्याच्या अभ्यासाची परंपरा :</p> <p>अ. मराठी लोकसाहित्याच्या अभ्यास परंपरा.</p> <p>आ. अभ्यासकांचा परिचय : साने गुरुजी, सरोजिनी बाबर, दुर्गा भागवत, रा. चिं. ढेरे, प्रभाकर मांडे, ग. ना. मोरजे आदि.</p> <p>इ. मराठी लोकसाहित्याच्या अभ्यासात सहाय्य करणाऱ्या संस्थांचा परिचय.</p> <p>महाराष्ट्र राज्य लोकसाहित्य समिती पुणे.</p> <p>लोकसाहित्य संशोधन मंडळ, औरंगाबाद.</p>	१५ तास
--------	---	--------

संदर्भ ग्रंथ :

१. लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह, प्रभाकर मांडे,
२. लोकसाहित्याचे स्वरूप, प्रभाकर मांडे,
३. अपौरुषेय वाङ्मय, डॉ. कमलाबाई देशपांडे,
४. लोकसाहित्याची रूपरेखा, दुर्गा भागवत,
५. धर्म आणि लोकसाहित्य, दुर्गा भागवत,
६. मराठीतील स्त्रीधन, सरोजिनी बाबर,
७. मराठी लोकगीते, सरोजिनी बाबर,
८. मराठी लोककथा, सरोजिनी बाबर,
९. मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक, रां. चिं. ढेरे,
१०. लोकसाहित्याचे स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र, ग. ना. मोरजे,
११. नाचू कीर्तनाचे रंगी, यशवंत पाठक,
१२. लोकसंचित, तारा भवाळकर
१३. लोकसाहित्य उद्गम आणि विकास, शरद व्यवहारे,
१४. लोकसाहित्य शोध आणि समीक्षा, रा. चिं. ढेरे,
१५. संत साहित्य आणि लोकसाहित्य, रा. चिं. ढेरे,
१६. लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती, विद्या व्यवहारे,
१७. लोकसंजनाची पारंपरिक माध्यमे, शरद व्यवहारे,
१८. लोकसाहित्याच्या अभ्यासदिशा, तारा भवाळकर,
१९. तमाशा कला आणि जीवन, सुनील चंदनशिवे,
२०. लोकसाहित्यातील स्त्रीजीवन, भारती रेवडकर,

साहित्य सर्जन आणि उपयोजन (भाग - १)

सत्र तिसरे (चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

Course Code : MAR4306

घटक १.	साहित्याच्या सर्जन प्रक्रियेचे स्वरूप	१५ तास
घटक २.	भारतीय साहित्य विचारामधील निर्मितीप्रक्रियेची चर्चा	१५ तास
घटक ३.	भरतमुनींचा रस सिद्धांत	१५ तास
घटक ४.	पाश्चात्य विचारवंतांची निर्मितीप्रक्रियेसंबंधीची मते	१५ तास

साहित्य सर्जन आणि उपयोजन (भाग - २)

सत्र चौथे (चार श्रेयांक)

एकूण घड्याळी ६० तास

Course Code : MAR4406

घटक १.	साहित्यप्रकाराची वैशिष्ट्ये आणि निर्मितीप्रक्रिया, निर्मितीशक्तीची स्वरूप, भारतीय व पाश्चात्य अभ्यासकांच्या संदर्भात.	१५ तास
घटक २.	साहित्य निर्मितीच्या प्रक्रियेमध्ये समाज, भाषा, परिस्थिती इ. स्थान, साहित्य सर्जनाच्या प्रक्रियेमधील प्रसारमाध्यमे आणि कालतत्त्व इ. स्थान	१५ तास
घटक ३.	साहित्य प्रकारामध्ये जाणीवपूर्वक निर्मिती करताना आवश्यक पूर्वतयारी	१५ तास
घटक ४.	स्वाध्याय- प्रकल्प, ललित लेखन प्रकल्प.	१५ तास

संदर्भ ग्रंथ :

१. सौंदर्यमीमांसा, रा. भा. पाटणकर,
२. काव्यशास्त्रप्रदीप, स. रा. गाडगीळ,
३. कविता फुलते कशी, वा. रा. ढवळे,
४. कथाकल्प, पु. भा. भावे,
५. गप्पा : सहा साहित्यकाशी, वीणा देव,
६. साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया, आनन्द यादव,
७. मध्यमा : भाषा आणि व्यवहार, अशोक केळकर,
८. वैखरी : भाषा आणि व्यवहार, अशोक केळकर,
९. प्रतिभा साधन, ना. सी. फडके,
१०. लघुकथा : तंत्र आणि मंत्र, ना. सी. फडके,